

Vooruitzichten voor R&D in België en de regio's in 2023

Inleiding

In oktober moeten de Europese lidstaten volgens Europese Verordening 2020/1197 statistieken bezorgen aan Eurostat voor drie kernvariabelen die typerend zijn voor de R&D-activiteiten van een land: de R&D-uitgaven, het aantal onderzoekers en het R&D-personeel. Het R&D-personeel bestaat uit enerzijds de onderzoekers, die verantwoordelijk zijn voor de coördinatie en uitvoering van de onderzoeksactiviteiten, en anderzijds de technische en administratieve medewerkers die hen hierbij ondersteunen. Zowel de onderzoekers als het ondersteunend personeel worden weergegeven in voltijdse equivalenten. Op die manier bekomen we een beeld van de tijd die effectief gespendeerd wordt aan de uitvoering van R&D-activiteiten. De drie cijfers worden opgemaakt voor elk van de vier uitvoeringssectoren die onderscheiden worden in de Frascati Manual, met name: de sector van de ondernemingen, de overheid (dit zijn de publiek onderzoeksinstituten), het hoger onderwijs en de private non-profitsector.

De statistieken die in oktober 2024 werden overgemaakt aan Eurostat zijn de voorlopige cijfers voor 2023. In juli 2025 worden de definitieve cijfers voor 2023 gepubliceerd, deze kunnen eventueel afwijken van de voorlopige cijfers. Indien er zich geen onverwachte omstandigheden voordoen, zijn de afwijkingen tussen beide gegevens doorgaans beperkt. Het is evenwel niet altijd mogelijk om de impact van een veranderende context in een statistisch model mee te nemen. In 2021 werden we geconfronteerd met de COVID-19-pandemie, in 2022 met de invasie in Oekraïne en een toenemende inflatie. Dergelijke niet te voorspellen gebeurtenissen kunnen een impact hebben op de R&D-bestedingen van een land die niet op voorhand ingeschat kan worden.

In het verleden werd voor de berekening van het R&D-personeel en de onderzoekers enkel rekening gehouden met de interne personen die meewerken aan de R&D-activiteiten van de onderneming. Omwille van de nieuwe Europese Verordening moeten vanaf 2021 de interne en externe personeelsleden samengevoegd worden voor de berekening van het R&D-personeel en de onderzoekers. Externe personeelsleden zijn werknemers die deel uitmaken van een andere onderneming, maar die meewerken aan de R&D-activiteiten van de bevroegde ondernemingen. Deze medewerkers kunnen afkomstig zijn van een onderneming binnen dezelfde groep of van een onderneming die niet tot de groep behoort.

Voor de sector van de ondernemingen gaat het om voorlopige cijfers, die niet op vragenlijstgegevens gebaseerd zijn, maar worden opgesteld door middel van een statistisch model. Daarom werd ervoor gekozen de trend van de R&D-bestedingen van de afgelopen jaren door te trekken om voorlopige R&D-cijfers voor 2023 te bepalen. Voor de schatting van de R&D-uitgaven en het R&D-personeel werd gebruik gemaakt van een autoregressiemodel waarbij de evolutie van de groeipercentages van de voorgaande jaren voor de drie regio's als predictor wordt genomen. Voor de schatting van de voorlopige cijfers voor het aandeel onderzoekers in het totale R&D-personeel werd het laatst geobserveerde percentage voor elk van de drie regio's toegepast.

De drie non-profitsectoren, namelijk de publieke onderzoeksinstituten, het hoger onderwijs en de private non-profitsector, worden jaarlijks bevestigd. Daarvoor waren gegevens beschikbaar voor 57% van het totaal aantal bevestigde instellingen, die in 2021 (het laatste definitieve cijfer) ongeveer 34% (voor de overheid) en 43% voor het hoger onderwijs en 55% voor de private non-profit) van de R&D-uitgaven vertegenwoordigden. Een hierop gebaseerde schatting moet met voorzichtigheid worden benaderd omdat een aantal belangrijke actoren nog ontbreken en conservatief werden bijgeschat, op basis van het relatieve aandeel in 2021 van de instellingen waarvoor data beschikbaar zijn, ten opzichte van het totaal in 2021.

De onderstaande tabellen bevatten de voorlopige cijfers voor de kernvariabelen en de daarmee bekomen R&D-intensiteit. Het cijfer voor de R&D-intensiteit wordt berekend door de R&D-bestedingen te delen door het bruto binnenlands product (op nationaal niveau) of het bruto regionaal product (op regionaal niveau). Deze indicator geeft weer hoeveel een land of een regio investeert in nieuwe kennis en technologieën, in verhouding tot de grootte van zijn economie.

1. Nationale en regionale kerncijfers

Tabel 1.1. Belgische voorlopige R&D-cijfers voor 2023 (per uitvoeringssector)

De voorlopige R&D-cijfers die door Eurostat en de OESO gepubliceerd worden zijn de cijfers op niveau van België in zijn geheel.

	R&D-uitgaven (in miljoen euro)	R&D-personeel (in VTE's)	Onderzoekers (in VTE's)
Ondernemingen	14 676,151	89 649	52 007
Overheid	1 831,463	9 887	7 161
Hoger onderwijs	3 196,414	29 870	23 474
Private non-profitsector	113,580	933	714
Totaal	19 817,608	130 339	83 356

Tabel 1.2. Regionale voorlopige R&D-cijfers voor 2023 (voor het totaal, genomen over alle uitvoeringssectoren heen)

De voorlopige cijfers op nationaal niveau worden berekend door de som te nemen van de voorlopige cijfers op regionaal niveau. Voor het totaal van de 4 uitvoeringssectoren beschikken we over voldoende betrouwbaar cijfermateriaal om voor elk van de drie variabelen een voorlopig regionaal cijfer te berekenen. Het is niet mogelijk een regionaal cijfer te berekenen voor elk van de afzonderlijke uitvoeringssectoren.

Voor de opdeling van de bedragen per regio wordt een geografische en niet een institutionele benadering gehanteerd. Met andere woorden, het onderscheid tussen Gewesten en Gemeenschappen wordt niet gemaakt. R&D-activiteiten die worden uitgevoerd door een entiteit die afhangt van een Gemeenschap worden toegerekend aan de regio waar de activiteit plaatsvindt.

	R&D-uitgaven (in miljoen euro)	R&D-personeel (in VTE's)	Onderzoekers (in VTE's)
Vlaanderen	12 260,935	83 126	51 095
Wallonië	4 975,353	27 945	19 941
Brussel	2 581,320	19 268	12 320
Totaal	19 817,608	130 339	83 356

2. R&D-intensiteit

Voor een correct begrip van de R&D-intensiteit, die berekend wordt door de voorlopige R&D-uitgaven te delen door het bbp, zijn beide elementen van de breuk belangrijk. In 2023 nam het bruto binnenlands product in België toe met 5,8% ten opzichte van het voorgaande jaar volgens schattingen van de Nationale Bank. De voorlopige cijfers voor de R&D-bestedingen voorspellen een sterkere stijging (6,81%). De combinatie van beide elementen geeft een lichte stijging van de R&D-intensiteit van 0,01%, die te wijten is aan een minder sterke stijging van het bbp in vergelijking met de toename van de R&D-uitgaven. Gezien het om gegevens gaat die berekend werden op basis van statistische modellen, en bijgevolg een zekere foutenmarge hebben, kunnen we besluiten dat de R&D-intensiteit ruim boven de 3% is gebleven.

Tabel 2.1. R&D-intensiteit op basis van voorlopige cijfers voor R&D-uitgaven in België in 2023

		Cijfers	Groei 2022-2023 (in%)
R&D-uitgaven	(in miljoen euro)	19 817,608	6,81%
Bruto binnenlands product	(in miljoen euro)	596 320,600	5,82%
R&D-intensiteit	(in %)	3,32%	0,01%

Op basis van de voorlopige cijfers voor de regionale R&D-bestedingen en het bruto regionaal product kunnen eveneens cijfers voor regionale R&D-intensiteiten afgeleid worden. Maar omdat er nog geen cijfers voor het regionaal bbp beschikbaar zijn bij de Nationale Bank of EUROSTAT, was het bijgevolg niet mogelijk om de bovenstaande tabel verder op te splitsen volgens de drie Gewesten.

3. Publicatie definitieve cijfers 2023

De definitieve R&D-cijfers voor 2023, afgeleid uit bevestigingen van R&D-actoren in de 4 sectoren, zullen beschikbaar zijn vanaf 30 juni 2025.